

95/10

Kontrolní závěr z kontroly nakládání Fondu národního majetku ČR s majetkem a majetkovými účastmi státu

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti NKÚ pod č. 95/10.

Cílem kontroly bylo prověřit realizaci vybraných schválených privatizačních projektů a vybraných majetkových účastí státu, včetně nakládání s prostředky získanými touto realizací.

Kontrolu vykonala od dubna do srpna 1995 kontrolní skupina Odboru hospodářské politiky a zahraničních věcí NKÚ. Kontrolovaným obdobím byl rok 1994 a rok 1995 do doby kontroly.

Kontrolované osoby:

Fond národního majetku České republiky (dále jen "Fond"),

Ministerstvo pro správu národního majetku a jeho privatizaci (dále jen "Ministerstvo").

Proti kontrolnímu protokolu vznesl Fond námitky, které byly vypořádány vedoucím skupiny kontrolujících rozhodnutím o námitkách.

U Ministerstva kontrola nebyla provedena, neboť požadované informace byly poskytnuty v rámci součinnosti při kontrolní akci.

K o l e g i u m N K Ú na svém XXI. zasedání dne 23. října 1995

s c h v á l i l o usnesením č. 4/XXI/95
k o n t r o l n í z á v ě r v tomto znění:

A. Oblast realizace vybraných schválených privatizačních projektů

1. Fond při zaúčtování privatizovaného majetku a pohledávek za nabyvateli porušil:

a) ustanovení § 11 odst. 2 zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, ve znění zákona č. 210/1993 Sb., kde se uvádí:

"Dnem zrušení podniku nebo dnem vynětí části majetku podniku přechází privatizovaný majetek na Fond.";

b) ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, kde se mj. uvádí:

"Účetní jednotky účtují o skutečnostech, které jsou předmětem účetnictví do období, s nimiž tyto skutečnosti časově a věcně souvisí ...",

a dále ustanovení § 7 odst. 1 a 2 téhož zákona, kde se uvádí:

"Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví úplně, průkazným způsobem a správně tak, aby věrně

zobrazovalo skutečnosti, které jsou jeho předmětem."

"Účetnictví účetní jednotky je úplné, jestliže účetní jednotka zaúčtovala všechny účetní případy týkající se účetního období."

O d ů v o d n ě n í:

Fond u namátkově vybraných účetních položek ve 12 případech zaúčtoval převod privatizovaného majetku na Fond se zpožděním od 3 do 23 měsíců od data jejich prodeje nabyvatelům. Prodej časově navazoval na zrušení státního podniku bez likvidace. Převod privatizovaného majetku na Fond však měl tomuto prodeji bezprostředně předcházet v souladu s citovaným ustanovením § 11 odst. 2 zákona č. 92/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Např.:

- při privatizaci s. p. ČKD Polovodiče Praha nabytela kupní smlouva účinnosti dne 1. 9. 1992. Fond zaúčtoval převzetí této privatizované jednotky až dne 23. 6. 1994, tj. se zpožděním 21 měsíců;
- při privatizaci s. p. Drůbežářské závody Klatovy nabytela kupní smlouva účinnosti dne 1. 7. 1992. Účetně byl majetek na Fond převeden až dne 12. 4. 1994, tj. se zpožděním 21 měsíců.

Kontrolou zjištěné případy opožděného zaúčtování majetku na Fond představují účetní hodnotu majetku ve výši 782 957 tis. Kč.

Fond u namátkově vybraných účetních položek ve 12 případech zaúčtoval pohledávky za nabyvateli privatizovaného majetku se zpožděním od 3 do 23 měsíců. Např.:

- privatizovaná jednotka Tesla Valašské Meziříčí - elektronika, a. s., byla prodána za kupní cenu 20 500 tis. Kč. Kupní smlouva nabytela účinnosti dne 1. 4. 1993. Splatnost kupní ceny byla stanovena do 15. 11. 1993. Předpis pohledávky za nabyvateli byl Fondem zaúčtován až dne 22. 3. 1995, tj. se zpožděním 23 měsíců;
- privatizovaná jednotka Továrna dětských vozidel, s. p., Mělník byla prodána za kupní cenu 23 761 tis. Kč. Její splatnost byla stanovena do 15. 8. 1992. Pohledávka za nabyvatelem byla Fondem zaúčtována až dne 16. 11. 1993, tj. se zpožděním 16 měsíců.

Celková výše kontrolou zjištěných opožděně zaúčtovaných pohledávek činí 679 101 tis. Kč.

2. Fond při realizaci schváleného privatizačního projektu (dále jen "PP") s. p. Drůbežářské závody Velké Pavlovice - závod Modřice:

a) porušil ustanovení § 19 odst. 1 zákona č. 92/1991 Sb., ve znění zákona č. 210/1993 Sb., kde je mj. uvedeno:

"Ke dni účinnosti smlouvy nebo vkladu je Fond povinen předat a nabyvatel převzít věci zahrnuté do privatizovaného majetku. O převzetí se sepíše zápis podepsaný oběma stranami."

- b) porušil ustanovení § 4 odst. 2 zákona č. 563/1991 Sb., kde je mj. uvedeno:

"Účetní jednotky jsou povinny dodržovat při vedení účetnictví účtové osnovy a postupy účtování, uspořádání položek účetní závěrky a obsahové vymezení těchto položek, rozsah údajů ke zveřejnění z účetní závěrky ..., které stanoví ministerstvo financí a vyhlašuje je oznámením o jejich vydání ve Sbírce zákonů."

- c) porušil ustanovení části I bod 1.12 Pokynů k vedení účetnictví a vykazování Fondu národního majetku, vydaných FMF pod č. j. V/2-24705/91, kde je mj. uvedeno:

"Stav majetku privatizovaných subjektů, který přechází na Fond, musí být doložen účetní závěrkou sestavenou na základě účetní závěrky v rozsahu roční účetní závěrky ..."

- d) nerespektoval ustanovení čl. 1 odst. 1 a 2 přílohy 1 Opatření Ministerstva financí ČR, kterým se stanoví postup v účetnictví a při inventarizaci majetku a závazků při převezech majetku státu na jiné osoby, vydaného pod č. j. 281/2020/1993 a registrovaného ve Sbírce zákonů - částka 22 z roku 1993, kde je mj. uvedeno:

"K datu předcházejícímu den přechodu majetku na Fond národního majetku ČR ... ve smyslu ustanovení § 11 zákona č. 92/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů podnik uzavře účetní knihy a sestaví účetní závěrku podle Čl. VIII a Čl. IX přílohy 2 k Opatření, kterým se stanoví uspořádání položek rozvahy a výkazu zisků a ztrát a jejich obsahové vymezení pro podnikatele ..."

"Účetní závěrka podle odst. 1 musí být podložena inventarizacemi majetku a závazků podle § 29 odst. 1 a § 30 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví."

O d ů v o d n ě n í:

Při realizaci PP s. p. Drůbežářské závody Velké Pavlovice - závod Modřice metodou přímého prodeje přešel podle ustanovení § 19 odst. 3 zákona č. 92/1991 Sb., ve znění zákona č. 210/1993 Sb., privatizovaný majetek do vlastnictví nabyvatele dnem účinnosti kupní smlouvy, tj. 1. 1. 1994. Fond zaúčtoval majetek na svůj majetkový účet až dne 30. 12. 1994. Opožděné zaúčtování majetku provedl Fond nesprávně v účetní hodnotě zjištěné podle rozvahy sestavené k 30. 6. 1993, která je součástí aktualizovaného PP, a nikoliv podle skutečného a ověřeného stavu majetku k 31. 12. 1993, tj. ke dni předcházejícímu dni přechodu majetku na Fond.

Do doby kontroly, tj. ani po téměř 18 měsících od účinnosti kupní smlouvy, Fond nabyvateli majetek nepředal.

3. Fond při realizaci schváleného PP s. p. Mlékárenský průmysl Klatovy - závod Kralovice:

- a) porušil ustanovení § 4 odst. 2 zákona č. 563/1991 Sb., jehož citace je uvedena v bodě A 2b;

- b) porušil ustanovení části I bod 1.12 Pokynů k vedení účetnictví a vykazování Fondu národního majetku, vydaných FMF pod č. j. V/2-24705/91, jehož citace je uvedena v bodě A 2c;

- c) nerespektoval ustanovení čl. I odst. 1 a 2 přílohy 1 Opatření Ministerstva financí ČR, kterým se stanoví postup v účetnictví a při inventarizaci majetku a závazků při převezech majetku státu na jiné osoby, vydaného pod č. j. 281/2020/1993 a registrovaného ve Sbírce zákonů - částka 22 z roku 1993, jehož citace je uvedena v bodě A 2d.

O d ů v o d n ě n í:

Fond při realizaci PP s. p. Mlékárenský průmysl Klatovy - závod Kralovice metodou přímého prodeje uzavřel kupní smlouvu s nabyvatelem s účinností od 1. 3. 1994.

Fond zaúčtoval převod majetku a současně předpis pohledávky až v květnu 1995, tj. se zpožděním 15 měsíců od nabytí účinnosti smlouvy. Opožděné zaúčtování majetku provedl Fond navíc nesprávně v účetní hodnotě vyčíslené na základě účetní závěrky zpracované ke dni 31. 10. 1994, tj. podle stavu za 8 měsíců po přechodu privatizovaného majetku do vlastnictví nabyvatele. Podle rozvahy zpracované k tomuto datu byla vykázána účetní hodnota majetku již jen 63 tis. Kč., tj. o téměř 11 mil. Kč nižší než původně stanovená předběžná kupní cena.

Fond při stanovení kupní ceny nevezal v úvahu výhradu auditora k účetní uzávěrce vztahující se k neprůkaznosti vedení účetní evidence závazků a pohledávek a za účetní hodnotu 63 tis. Kč privatizovanou jednotku prodal.

4. Fond při realizaci schváleného PP s. p. ČSAD Vodňany metodou přímého prodeje postupoval v rozporu s ustanovením části C bod 17 písm. b) Zásad dalšího postupu při privatizaci podle zákona č. 92/1991 Sb. a zákona č. 171/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, schválených usnesením vlády č. 568 ze dne 6. října 1993 (dále jen "Zásady"), kde je uvedeno:

"b) kupující je povinen zaplatit Fondům před podpisem kupní smlouvy 10 % účetní hodnoty prodávaného majetku uvedenému v rozhodnutí o privatizaci. Těchto 10 % kupní ceny si Fondy podrží jako záruku. V případě, že kupující nezplatí zbývající část kupní ceny ve stanoveném termínu, propadne záruka ve prospěch Fondů. Doklad o připsání zálohy na příslušný účet Fondů je podmínkou uzavření kupní smlouvy."

O d ů v o d n ě n í:

Fond při prodeji privatizované jednotky s. p. ČSAD Vodňany před podpisem kupní smlouvy nepožadoval po kupujícím zaplacení částky 3 504 tis. Kč rovnající se výši 10 % kupní ceny. Fond akceptoval uhrazenou záruku v hodnotě pouze 500 tis. Kč, která odstoupením Fondu od smlouvy z důvodu neplnění smluvních podmínek nabyvatelem propadla v jeho prospěch. Finanční újma Fondu v tomto případě činí 3 004 tis. Kč.

5. Fond při realizaci schváleného PP s. p. Metalizace Praha postupoval v rozporu s ustanovením části D bod 4 Zásad, kde je mj. uvedeno:

"V případech, kdy Fond odstoupil od smlouvy v důsledku neplnění smluvních povinností nabyvatelem ..., nebude původní rozhodnutí o privatizaci rušeno a Fondy postupují pouze podle souhlasu Ministerstva."

Dále Fond v tomto případě porušil:

a) ustanovení § 4 odst. 2 zákona č. 563/1991 Sb., jehož citace je uvedena v bodě A 2b;

b) ustanovení části I bod 1.12 Pokynů k vedení účetnictví a vykazování Fondu národního majetku, vydaných FMF pod č. j. V/2-24705/91, jehož citace je uvedena v bodě A 2c.

O d ů v o d n ě n í:

Fond při realizaci PP s. p. Metalizace Praha metodou přímého prodeje odstoupil dne 1. 12. 1993 od kupní smlouvy s prvním nabyvatelem privatizované jednotky. Přejímka majetku byla ukončena dne 27. 7. 1994 závěrečným protokolem o předání majetku mezi prvním nabyvatelem a Fondem, zastoupeným pověřenou účetní a auditorskou firmou. Závěrečná zpráva o zpětném převzetí majetku byla vyhotovena až dne 27. 11. 1994, tj. prakticky za 12 měsíců od odstoupení od kupní smlouvy. Ke dni zpětného přechodu majetku na Fond, tj. k 1. 12. 1993, nebyla výše majetku ověřena inventarizacemi. Na Fond byl vrácen majetek v hodnotě o 1,1 mil. Kč nižší než převzatý nabyvatelem. Náhradu za nevrácený majetek Fond vymáhá soudně.

V rámci žádosti o změnu nabyvatele privatizované jednotky s. p. Metalizace Praha, předložené Ministerstvu po odstoupení od smlouvy s prvním nabyvatelem, požádal Fond o změnu způsobu výpočtu kupní ceny oproti schválenému PP. Následně však nerespektoval podmínky souhlasu Ministerstva se změnou PP ze dne 16. 2. 1994, podle nichž měl být movitý majetek privatizované jednotky prodán za účetní hodnotu a nemovitý majetek za cenu podle znaleckého posudku soudního znalce.

Účetní hodnota tohoto majetku znovu převzatého na Fond a následně prodaného novému nabyvateli činila 7 248 tis. Kč; tuto skutečnost nabyvatel potvrdil v předávacím protokolu ze dne 1. 8. 1994. Dne 18. 8. 1994 však upřesnila pověřená účetní a auditorská firma na základě rozvahy zpracované k 28. 2. 1994 účetní hod-

notu majetku jako rozdíl mezi aktivy celkem (14 265 tis. Kč) a cizími pasívy (19 735 tis. Kč) v záporné hodnotě (- 5 470 tis. Kč). Fond na základě této skutečnosti stanovil kupní cenu druhému nabyvateli v nulové hodnotě.

Nesprávný postup při výpočtu účetní hodnoty spočíval ve skutečnosti, že do cizích pasív byly zahrnuty krátkodobé závazky ve výši 17 952 tis. Kč, tedy o 10 931 tis. Kč vyšší než závazky převedené z Fondu na prvního nabyvatele. Tento rozdíl představuje závazky vzniklé za období hospodaření prvního nabyvatele, tj. od 1. 1. 1993 do 1. 12. 1993. Za tyto závazky však Fond neodpovídá a také je od prvního nabyvatele nepřevzal. Vyčíslený rozsah závazků nepřevzal ani nový nabyvatel, který podle předávacího protokolu ze dne 1. 8. 1994 převzal pouze krátkodobé závazky doložené fakturami ve výši 4 942 tis. Kč.

Fondu při prodeji s. p. Metalizace Praha vznikla finanční újma ve výši 7,2 mil. Kč.

B. Oblast použití finančních prostředků Fondu

Fond při poskytnutí finančních prostředků z majetkového účtu k provedení vzájemných zápočtů závazků a pohledávek porušil:

– ustanovení § 18 odst. 2 písm. b) bod 2 zákona č. 171/1991 Sb., o působnosti orgánů České republiky ve věcech převodů majetku státu na jiné osoby a o Fondu národního majetku České republiky, ve znění zákona č. 210/1993 Sb., jenž nabyl účinnosti dne 13. 8. 1993 a kde je mj. uvedeno:

"Majetek Fondu netvoří součást státního rozpočtu České republiky a lze jej použít pouze k těmto účelům: ...

b) v souladu s rozhodnutím vlády ...

2. k posílení zdrojů bank a dalších právnických osob v souvislosti s jejich činností v procesu konkurzního a vyrovnávacího řízení, ...";

– ustanovení § 4 odst. 2 zákona č. 563/1991 Sb., jehož citace je uvedena v bodě A 2b.

O d ů v o d n ě n í:

Dne 25. 6. 1993 uzavřel Fond smlouvu s Investiční bankou, a. s., Praha, oblastní pobočka Hradec Králové (dále jen "IB Hradec Králové"), v níž se zavázal posílit zdrojovou pozici banky o částku 1 mld. Kč. Uvedené finanční prostředky byly určeny k poskytnutí návratných bezúročných půjček (dále jen "půjčky") organizacím k provedení vzájemných zápočtů závazků a pohledávek. Právo disponovat s těmito prostředky bylo dáno Průmyslovému zápočtovému ústavu, a. s., Hradec Králové (dále jen "PZÚ"). IB Hradec Králové se smluvně zavázala převzít k 1. 9. 1994 pohledávky PZÚ vzniklé ze smluv o půjčkách poskytnutých organizacím. Fond se na druhé straně zavázal převzít k tomuto datu postoupené pohledávky PZÚ z půjček, které nebyly splaceny,

a považovat je za vratku poskytnutých zdrojů. IB Hradec Králové byla oprávněna dle smlouvy převést finanční prostředky na účet PZÚ jen v případě uzavřené smlouvy mezi PZÚ a Fondem. Tato smlouva však do doby ukončení kontroly nebyla uzavřena. Přesto byl IB Hradec Králové převod finančních prostředků na účet PZÚ prováděn, a to s vědomím Fondu.

Na základě dohody mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu, Ministerstvem financí, Ministerstvem hospodářství, Fondem a PZÚ o provádění vzájemných zápočtů a pohledávek uzavřené dne 14. 10. 1993 uvolnil Fond na účet IB Hradec Králové další částku 414 mil. Kč. Poskytnutí těchto prostředků již po nabytí účinnosti zákona č. 210/1993 Sb. vyžadovalo souhlas vlády ČR. Ten však udělen nebyl.

Přestože finanční prostředky poskytnuté Fondem v roce 1993 byly určeny k poskytnutí krátkodobých půjček vybraným subjektům k vzájemnému zápočtu jejich závazků a pohledávek, nebyly tyto prostředky do doby kontroly v plné výši vráceny. Ačkoliv podle zmíněné dohody ze dne 14. 10. 1993 měly být prostředky ze splacených půjček převedeny na účet Fondu do 10. 9. 1994, nevrátil PZÚ do doby kontroly z poskytnutých prostředků ještě 606 mil. Kč. Tuto částku vede Fond na účtu Pohledávky za PZÚ. Závazkem převzít od PZÚ pohledávky z půjček nesplacených do 1. 9. 1994 a považovat je za vratku nesplacených zdrojů Fond nezajistil plnou návratnost poskytnutých zdrojů. Do doby kontroly Fond nepřevzal od PZÚ ani doklady potřebné k vymáhání, případně postoupení pohledávek.

Fond nesprávně zaúčtoval poskytnuté půjčky v celkové výši 1 414 mil. Kč na analytický účet 941 561 - Posílení zdrojů v procesu konkurzního a vyrovnávacího řízení, aniž tyto návratné půjčky vedl na účtu Pohle-

dávky. Opravu účtování provedl Fond až účetním dokladem z 11. 1. 1995, tj. se zpožděním více než 14 měsíců.

Vyhodnocení:

Fond při realizaci vybraných schválených privatizačních projektů v některých případech

- opožděně prováděl zaúčtování privatizovaného majetku a pohledávek za kupujícími, čímž v daném účetním období neposkytoval věrný obraz o stavu svého majetku; zjištěné případy opožděného zaúčtování převodu majetku na Fond představují v účetních cenách souhrn majetku ve výši necelých 783 mil. Kč a v pohledávkách to představuje více než 679 mil. Kč;
- nevěnoval dostatečnou pozornost ochraně privatizovaného majetku tím, že nerespektoval platné předpisy související s převodem privatizovaného majetku na Fond, zejména při převzetí majetku, který nebyl podložen důsledně provedenými inventarizacemi, a jeho protokolárnímu předání nabyvatelům;
- nepostupoval důsledně při získávání finančních prostředků z prodeje majetku tím, že nesprávně a ve svůj neprospěch stanovil kupní cenu a nepřistoupil důsledně k zajištění platebních podmínek; zjištěná finanční újma vzniklá Fondu činí v těchto případech nejméně 10,2 mil. Kč. Fond při uvolnění finančních prostředků z majetkového účtu ve výši 1 414 mil. Kč k poskytnutí návratných krátkodobých půjček nezajistil jejich plnou návratnost. Navíc část těchto prostředků ve výši 414 mil. Kč poskytl v rozporu s právními předpisy. Celková výše finančních prostředků, které do doby ukončení kontroly nebyly Fondu vráceny, činí 606 mil. Kč.

V souladu s plánem kontrolní činnosti NKÚ kontrolní závěr vypracoval člen Úřadu Ing. Jiří Kalivoda.